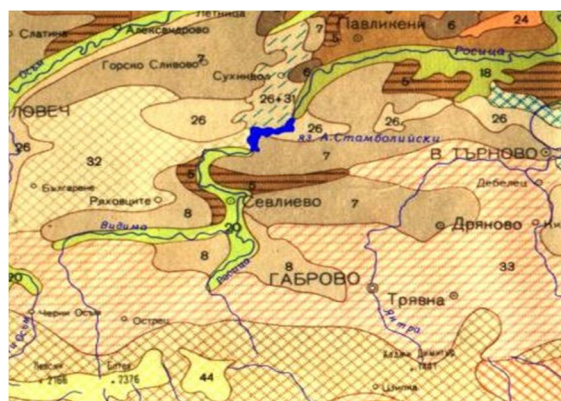
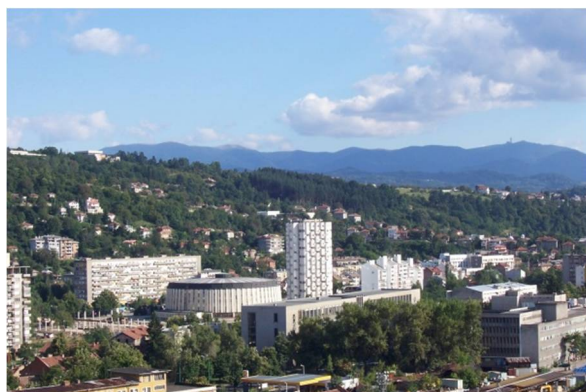


Програма

за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на

ПОЧВИТЕ

в община Габрово



с период на действие 2016-2020г.

Въведение

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на Община Габрово е разработена в изпълнение на чл. 26, ал.1 и 2 от Закона за почвите. Тя е неразделна част от общинската Програма за опазване на околната среда. Програмата обхваща периода 2016 – 2020 г.

В община Габрово е сформирана Работна група във връзка с изготвяне на общински програми по :

- Опазване на околната среда,
- Управление на отпадъците и
- Устойчиво ползване и възстановяване на почвите,

определена със Заповед № 1383/07.07.2015г. и Заповед № 1801/24.08.2015г. на Кмета на Община Габрово, на основание чл.44, ал.2 от ЗМСМА, чл.79 от Закона за опазване на околната среда, чл.52, ал.1 от Закона за управление на отпадъците и чл.26, ал.1 от Закона за почвите. В работната група влизат експерти от различни институции „РЗИ“ – Габрово, „ВиК“ ООД – Габрово, ОД на МВР – Габрово, ОП „Благоустройство“ – Габрово, „ДГС“ – Габрово, „ОСЗ“ – Габрово, ПП „Българка“ – Габрово, „Териториално статистическо бюро“ – Габрово, „ОДБХ“ – Габрово.

1. Характеристика на почвите

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, вода, газове, макро- и микроорганизми.

Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния състав на почвата. Те са резултат от жизнената дейност на растителните и животински видове. Във почвата са разпространени във вид на торф /растителни остатъци/ и хумус /разложено органично вещество/. Хумусът заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. Съдържанието на хумус в някои почви може да достигне до 90% от общото съдържание на органичните вещества. Характерно е неговото бавно разлагане от микроорганизмите, което позволява натрупването му в значителни количества в почвата. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден двуокис, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в по-долните хоризонти. Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността.

Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Образувана в продължение на милиони години, тя се явява огледало за състоянието на ландшафтите и в нея се отразяват и пречувват взаимовръзките между останалите компоненти на природната среда /скали, води, климат, растителност, дейност на човека/.

Без почвена покривка е невъзможно съществуването и вегетацията на естествената и културна растителност и природата ни би представлявала една голяма пустош. Почвената покривка е междинно спояващо звено между геолого-геоморфоложката основа, климатичните условия, динамиката на водата и вегетацията на растенията.

Благодарение на своето плодородие почвената покривка се явява и много важен природен ресурс. Тя е средство и предмет на труда в селското стопанство. В резултат на дейността на човека плодородието на почвата може да променя /увеличава или намалява/ или да се запазва. Различават се три вида плодородие - естествено, потенциално и

икономическо. Първото е свързано с наличието на хумус и други хранителни вещества, образували се през дългия период на естествено развитие на почвите. Потенциалното плодородие се свързва с възможностите за изкуствено увеличаване на хранителните вещества в почвата чрез добавяне на торове с естествен или изкуствен произход. Икономическото плодородие се изразява чрез стойността на произведените земеделски продукти от единица площ върху даден вид почва.

2. Фактори за образуването на почвите.

2.1. Абиотични фактори

Абиотичните почвообразуващи фактори са скалната основа, релефа, климата, водите, растителността.

Почвообразуващата скала е материалът от който се образува почвата. Механичният, минералният и химичният състав на основната скала определят водните, физичните и химични свойства, както и хода на химичните процеси в почвата.

Климатът определя хоризонталното и вертикално разпространение на почвите. Той оказва влияние чрез климатичните елементи - температура на въздуха и валежите. Те от своя страна определят количеството на влага в почвата. Температурата на въздуха определя посоката и скоростта на физичните, химичните и физикохимични процеси в почвата. При по-висока температура процесите протичат с по-висока скорост и се увеличава дейността на почвените микроорганизми. Разлагането на органичните вещества и изветрянето на минералните частици протича при наличие на влага в почвата. Преовлажняването ѝ води до забавяне на тези процеси.

Релефът, като климатообразуващ фактор определя вертикалното разпределение на почвите, а чрез надморската си височина, наклона на склоновете, експозицията, определя разпространението на плитките и дълбоки почви. При по-големите наклони, валежните води отнасят изветрителната кора. Поради това по склоновете почвената покривка е тънка или почти липсва. Обратно - дълбоките почви се образуват в равнините, низините и котловините.

Водите са важен фактор за протичане на всички почвообразуващи процеси - изветряне и ерозия. Наличието им обуславя образуването на някои от почвените типове.

2.2. Биотични фактори

Биотичните фактори са растенията, микро- и макроорганизмите в почвата.

Растителността се явява главен източник на органични остатъци в почвата. В зависимост от характера и в почвата се натрупват различни по количество и химичен състав растителни остатъци. Те определят нейното плодородие. Горската растителност в България е повлияла за образуването на сивите горски почви, канелените горски почви и др. Тревистата растителност в сравнение с горската внася в почвата по-голямо количество органични вещества. Под нейно влияние са образувани едни от най-плодородните почви - черноземните, канелените, алувиално-ливадните и др., а блатната растителност определя образуването на смолниците.

Растителността определя водния и топлинния режим на почвата, определя нейната структура и я предпазва от ерозия.

Микро- и макро организмите участват в минерализацията на органичното вещество в почвата и я обогатяват с хранителни вещества, необходими за развитие на растенията.

2.3. Антропогенни фактори

Стопанската дейност води до промяна на състава и свойствата на почвите, като подобрява, запазва или намалява тяхното плодородие. Освен това стопанската дейност води до замърсяване на почвите с тежки метали, деградирането им или намаляване на техните площи.

3. Почвено-географско райониране

Територията на България се характеризира с голямо разнообразие на почвената покривка, поради влиянието в България на четири големи почвени провинции - Степна и лесостепна източноевропейска, Средиземноморска южноевропейска, Горско атлантическа западноевропейска и Влажна субтропична черноморска. Представена е от 15 почвени типа, в които се поделят 42 подтипа.

На територията на България се отделят **три почвени зони**:

- **Севернобългарска лесостепна почвена зона** - обхваща Дунавската равнина и Предбалкана /до 600-700 м н.в./. В посока от север на юг промяната на почвообразуващите скали, климата и растителната покривка обуславя и промяна на почвените типове и техните съчетания.
- **Южнобългарска ксеротермална почвена зона** - обхваща територията на Южна България /до 700-800 м.н.в./. Поради по-разнообразния и по-топъл преходно-континентален климат и ксерофитна растителност са се формирали специфични почвени типове.
- **Планинска почвена зона** - обхваща планинските райони /над 700-800 м.н.в./, покрити с широколистни и иглолистни гори, както и обширни пасища и ливади с различни вариации на планинския климат.

4. Ерозия на почвата

Ерозията на почвата е процес на разрушаване, пренасяне и отлагане на почвените частици чрез вятъра или валежните и поливни води. Ерозираните земи са със скъсен почвен профил, изсветлена повърхност, често набраздена от линейни ерозионни форми и води до силно намаляване на плодородието на почвата. Поради това тя е един от най-сериозните глобални фактори за деградация и опустиняване на почвите.

Всяка година ерозията е бич за повече от половината земеделски земи в България. Около 60% от територията на страната е засегната в различна степен от ерозионни процеси.

Обикновено на 4-5 години веднъж през пролетта силни ветрове и суховеи отнасят стотици тонове плодородна почва, което довежда до загуби на хумус, торове и засети култури.

В полупланинската част на региона на наклонени терени, водната ерозия е в по-малка степен изразена поради естественото затревяване и самозалесяване на земите, които не се обработват.

5. Засоляване и вкисляване на почвите

За много типове почви е характерна висока естествена киселинност. Антропогенно вкислените почви се образуват чрез киселите валежи, около ТЕЦ и химически заводи с радиус на действие на киселите валежи около 50 до 100 км. Почвите деградират поради загуба на калций, магнезий, калий; обогатяване на алуминий; внасяне на вредни серни съединения - основно от дългогодишно минерално торене с хидролитично кисели азотни торове, когато то се извършва без съпътстващо фосфорно и калиево торене.

Съгласно Националната мониторинговата програма на МОСВ, на територията на РИОСВ - В. Търново са обособени 3 бр. постоянни пунктове за почвен мониторинг - вкисляване.

През 2014 г. е извършено пробонабиране и анализ на резултатите както следва: Мониторинг почви - II-ро ниво (вкисляване) - от 2 пункта в с. Душево, общ. Севлиево и с. Балван, общ. В. Търново: взети 16 бр. почвени проби със 7 бр. параметри на изпитване и извършени 112 бр. анализи.

Почвите в Габровко варират от слабо до средно кисели. Резултатите от анализите на провеждания мониторинг II ниво (вкисляване) през годините не показват промени в стойностите на вредна киселинност на почвата в пунктовете, в която тя се проследява.

По данни от наблюденията върху процесите на вкисляване в мрежата за мониторинг по киселинност на почвите в обработваемите земи у нас свидетелстват за очертаване на трайна тенденция към запазване на обменната киселинност в антропогенно вкислените почви, въпреки намаленото потребление на хидролитично кисели минерални торове.

6. Почвите на територията на община Габрово

Почвите предоставят много широк диапазон от жизненоважни функции на екосистемите, като изпълняват основна роля в производството на храна, както и производството на възобновяеми материали като дървен материал, осигуряват местообитания както за подземното, така и за надземното биологично разнообразие, филтрират и изравняват оттока на водата към водоемите, отстраняват замърсителите и намаляват честотата и риска от наводнения и суши. Те могат да помогнат и при регулиране на микроклимата в компактните градски райони, най-вече там, където поддържат растителността. Почвите също така изпълняват и естетически функции благодарение на ландшафта. Почвата, като компонент на околната среда е незаменим, ограничен и практически невъзстановим природен ресурс, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване.

Почвената покривка на територията на община Габрово е обусловена от геоложки строеж и отразява влиянието на континенталните климатични условия, релефа и растителната покривка.

В сложно съчетание основните фактори на почвообразуване – климат, растителност, релеф, почвообразуващи скали и др. – обуславят голяма пестрота на почвената покривка за една малка територия, която заема Габровска област. Разпространени са почти всички почвени различия на Северна България. Структурата на почвената покривка се отличава с преобладаване на сиви горски почви, плитките сиви горски почви, тъмносиви горски почви, алувиално-ливадни почви, кафяви горски почви и др. Основния почвен фонд на областта е представен от сивите горски почви, заемащи около 72% от територията. Образувани са при условията на преходно континенталния климат и подчертаното влияние на горската растителност (дъб, габър, клен, липа и др.) върху кафяво-червеникави глини, изветрителни продукти на мергели, варовици, карбонатни и безкарбонатни пясъчници и други. Въз основа на главните показатели и свойства (изразеност на процеса на

оподзоляване, глиняване, съдържание на органично вещество, почвена реакция и др.) те се подразделят на подтипове: тъмносиви, сиви и светлосиви (глеевидни). В самостоятелна група се отделят плитките сиви горски почви.

На територията на община Габрово почвеното разнообразие е голямо: сиви горски почви, плитки сиви горски почви, тъмносиви горски почви, алувиално-ливадни почви, кафявите горски почви и др.

Сиви горски почви – тези почви са характерни за Предбалкана с надморска височина от 800 до 1000 м. Образуват се в условия на умерено-континентален климат и имат ясно изразен хумусен хоризонт, като хумусното съдържание е до 5%, а общият запас на хумус варира от 20 до 25 т/дка. Притежават неблагоприятни физико-механични свойства и понижена водопропускливост като резултат от тежкия си механичен състав. За повишаване на плодородието на сивите горски почви е необходимо провеждането на редица мероприятия, като върху тях могат да бъдат отглеждани зимна пшеница, ечемик, ръж, фасул, овощия, люцерна и др.

Плитките сиви (светлосиви) горски почви, заемат най-голяма площ в този район. Образувани са върху пясъчници под действието на широколистна горска растителност. Характерна особеност е плиткият профил. Хумусният хоризонт е маломощен (10-20 см.), с разпрасана структура. Преходно-илувиалния хоризонт е с мощност 20-35 см, с буцеста структура, често осеян със скални включения. Общата мощност на профила е 20-50 см, под който следва твърда скала. Голяма част от тези почви са ерозирани. По механичен състав са средно-песъчливо глинести, но се срещат и по-леки и по-тежки различия. Съдържанието на органично вещество е ниско, реакцията на почвата е средно до силно кисела. Морфологичните, химичните и агрохимичните свойства на сивите горски почви показват, че този тип почви имат ниско естествено плодородие, поради което са подходящи за ограничен брой култури.

Тъмносивите горски почви в този район се отличават с малко по-високо съдържание на хумус – 2-3%, с по-мощен хумусен хоризонт.

Алувиално- ливадните почви– те са разпространени предимно по поречието на река Янтра. Намират се на заливните тераси на реките и са богати на скални материали и хумусни вещества. Задържат по-продължително време влагата и са подходящи за отглеждане на зеленчуци. За повишаване на плодородието им е необходимо да се предпазват от заблатяване и засоляване. За съжаление относителният им дял е малък на територията на Община Габрово.

Кафявите горски почви - са разпространени върху високите склонове на Стара планина в места с надморска височина над 1000 метра. Те са силно ерозирани, имат лек механичен състав и се отличават с ниско плодородие. Образувани са върху кисели скали, пясъчници и глинести шисти. Подходящи са за отглеждане на ръж, овес и картофи, но се нуждаят от варуване и комбинирано торене.

7. Подземни природни богатства и полезни изкопаеми

Районът на Община Габрово е представен от: алувиални отложения, съставени предимно от чакъл и малко пясък, които обаче са негодни за фундиране, но са ценни като инертен материал. Делувиалните отложения в региона са представени от т.нар. делувиални глини.

В Община Габрово има находища на здрави варовици, които са с ограничено разпространение и находища от флиш (долнокреден седимент) с широко разпространение. Полезните изкопаеми са ограничени и по вид и по запаси.

Най-разпространените скални образувания са както следва: пясъчници- 58 %; варовици- 18 %; мергели- 15 %; варовити материали- 3 %; глини- 3 %; други- 3 %.

Добив на варовици се осъществява в находище до село Козирог и се стопанисва и експлоатира от „Пътстрой – Габрово“ АД. Отстои на около 2-2,5 км от село Козирог.

Находището е на около 15 км северно от Габрово в средната част на възвишение „Стражата“. Най- близките населени места са селата Козирог, Ловни дол, Янтра и Търхово. Камъкът е варовик IX категория.

Кариерата съществува от 1978г. съгласно Протокол №1431/23.08.1978г. на Държавна комисия по запасите към Държавен комитет за планиране.

Кариерата, на база сключен договор за концесия от 01.06.2010г. между „Пътстрой – Габрово“ АД – концесионер и МРРБ - канцедент, влизащ с обратна сила от 22.02.2000г се ползва от „Пътстрой – Габрово“ АД за 25 години – на концесия със съответните концесионни вноски на м3 плътна маса. Геоложките запаси при разкриване на кариерата са 11 017 104 м3 с 2% експлоатационни загуби или 10 796 762 м3.

Количеството добити материали към 31.12.2015г е 102 763 м3 плътна маса.

За експлоатацията на кариерата всяка година се изготвя „Годишен работен проект“ до края на м. ноември на предходната година.

Добив на варовици и пясъчници се осъществява и в находище „Чириковец“, с площ в размер на 113,0 дка по краен контур, с. Скалско в землището на с. Лесичарка. В административно отношение районът на находището се отнася към област Габрово, община Габрово. Кариерата се стопанисва и експлоатира от Димас АД.

Находището „Чириковец“ се намира на около 15,0 км северно от гр. Габрово, в землището на с. Лесичарка, между селата Скалско и Велковци, съответно на 2,0 и 3,0 км от тях. В западната част е прокаран асфалтов път, свързващ находището със селата и градовете Габрово, Севлиево и Дряново. Непосредствено до находището, на разстояние 1,5 км е построена асфалтова база.

Камъкът е варовик VII категория.

Изчислението на запасите е извършено на база следните кондиционни показатели: минимална мощност на полезно изкопаемо - 10,0 м; максимална мощност на откритка - 2,0 м; съотношение откритка/полезно изкопаемо - 1/15.

Подписан е Концесионен договор на 17.09.2007 г. между Министерски съвет на Република България и „Димас“ АД, гр. Габрово, с Решение № 547 от 20.08.2007 г. от и влязъл в сила на 10.12.1997 г. за срок от 25 години. Добиват се подземни богатства, като индустриални минерали, строителни материали - варовици и пясъчници.

Състоянието на запасите към 01.11.2015г. е 9 221 400м³.

За експлоатацията на кариерата всяка година се изготвя „Годишен работен проект“ до края на м. ноември на предходната година.

8.Горски фонд

Горският фонд в областта възлиза на 85 179 ха (41,6% от територията на областта, при средна за страната 34%). Средната възраст на горите е 46 години.

Земите и горите в района съхраняват много от защитените растения и застрашените от изчезване видове животни в страната. Обособени са: Национален парк "Централен Балкан", Природен парк – "Българка" и резерват "Пеещи скали". Горите в Габровско имат висок потенциал за развитие на туризъм и рекреация.

- **Деградация на почвите от горските земи**

Екологичното състояние на почвата и способността ѝ да осъществява основните си функции са взаимно свързани както помежду си, така и с останалите компоненти на околната среда. За деградацията на почвите в горските земи, влошаване на свойствата, а оттам и на продуктивния потенциал, най-значително влияние оказват :

- ерозионни процеси
- изменения на свойствата им, настъпващи в резултат на горски пожари.

Антропогенното въздействие може да предизвика или усили процеса на деградация на почвата. То може да е в резултат на :

- Неподходящи обработки на горските почви, ерозионни процеси и липса на мероприятия за борба с ерозията, загуба на хранителни вещества, замърсяване на почвите
- Отстраняване на естествената растителност – превръщане на горските земи в обработваеми земеделски земи
- Прекомерно ползване на дървесина за огрев, строителен материал

- **Изменения на почвените свойства в резултат на горски пожари**

Пожарите, в резултат на които горската растителност е унищожена напълно или се поврежда в различна степен, водят до загуби на органично вещество, разрушаване на структурата и последваща ерозия.

Деградацията на почвата настъпва в резултат на частичното или пълно унищожаване на дървесната растителност, мъртвата горска постилка и тревната растителност. Това води до изменение на процентното съдържание на фракции на макроагрегатния и механичния състав на почвата.

- **Насоки за ограничаване на деградиционните процеси при горските земи**

- Провеждане на лесовъдски и технически мероприятия
- Системно провеждане на отделни сечи
- Предотвратяване на горски пожари
- Сnižаване степента на пожарна опасност на насажденията
- Бързо установяване на възникналите пожари, ограничаване на разпространяването им и успешното им гасене
- Отстраняване на отпадъците след сечите
- Поставяне на табели : с противопожарно съдържание и табели за уточняване на местата за палене на огън.

9. Обработваеми земи

- Баланс на земите по основни фондове

Общата територия на Габровска област по данни от Областните дирекции „Земеделие” - Габрово, площта на земеделските земи към края на 2013 г. възлиза на съответно 101 987 ха, от които 67 236 ха - обработваеми и 34 750 ха - необработваеми земи.

Почвата като компонент на околната среда е незаменим, ограничен и практически невъзстановим природен ресурс, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване.

Почвата и земеделските земи са основен природен ресурс, върху който се развива цялата жизнена и стопанска дейност на човека. Опазването на екологичните и производствени функции на почвата е в тясна връзка с качеството на произвежданата селскостопанска продукция и рефлектира върху здравето на хората.

Таблица: Справка за броят земеделски стопани на територията на община Габрово, регистрирани в ОСЗ Габрово за периода 2010-2015 стопански години

№	Стопанска година	Рег. Зем. Стопани с разтениевъдство и животни	Рег. Зем. Стопани с пчели	Общо брой
1	2009-2010 год.	188	22	210
2	2010-2011 год .	176	19	195
3	2011-2012 год.	219	23	242
4	2012-2013 год.	272	32	304
5	2013-2014 год.	210	32	242
6	2014-2015 год	238	35	273

Таблица: Обработваеми площи по години за периода 2010 – 2015 година

№	Стопанска година	Пшеница /ха/	Ечемик /ха/	Царевица /ха/	Слънчоглед /ха/	Други /ха/	Общо Площ /ха/
1	2009-2010 год.						
2	2010-2011 год	193	30	243	180		
3	2011-2012 год.	460	62	400	132		
4	2012-2013 год.	404	18	630	178	3431,11	4661,11
5	2013-2014 год.	404	18	630	178	3880,31	5110,31
6	2014-2015 год	290	25	785	150	4402,28	5652,28

Забележка : в колона „други” попадат всички ливади за косене, пасища за животни, трайни насаждения и зеленчукови култури обработвани от земеделски стопани.Забележка : стопанската година е времето от 01 октомври на текущата година до 30 септември на следващата година .

Баланс по категории земя общо за ОСЗ

№ по ред	Категория земя	Имоти бр.	Площ в дка	Площ %
1	II втора	1	95,530	0,013
2	III трета	443	909,992	0,124
3	IV четвърта	4 728	11 441,190	1,561
4	V пета	18 490	43 238,518	5,900
5	VI шеста	17 603	46 118,191	6,293
6	VII седма	4 803	11 571,860	1,579
7	VIII осма	8 688	22 976,414	3,135
8	IX девета	17 088	54 050,654	7,375
9	X десета	7 508	23 196,136	3,165
10	без категория	57 874	519 260,719	70,854
общо		137 226	732 859,204	100,00

Баланс по видове територии по предназначение общо за ОСЗ				
№ по ред	Вид на територия по предназначение	Имоти бр.	Площ в дка	Площ %
1	за нуждите на селското стопанство	99 677,00	269 509,11	36,78
2	за нуждите на горското стопанство	26 191,00	297 521,82	40,60
3	населени места	446,00	26 295,39	3,59
4	водни течения и водни площи	531,00	9 249,50	1,26
5	добив на полезни изкопаеми	3,00	11,43	0,00
6	за нуждите на транспорта	710,00	5 547,73	0,76
общо		127 558,00	608 134,98	82,98

Баланс по Видове собственост общо за ОСЗ				
№ по ред	Вид собственост	Имоти бр.	Площ в дка	Площ %
1	държавна частна	9 348	139 125,916	18,984
2	частна	92 269	266 051,468	36,303
3	на религиозно организации	68	1 013,916	0,138
4	общинска частна	3 109	26 580,367	3,627
5	на чуждестранни лица	5	14,655	0,002
6	смесена	1 135	25 975,402	3,544
7	на юридически лица	3 588	20 220,773	2,759
8	стопанисвани от общината	15 069	56 168,460	7,664
9	държавна публична	6 769	182 872,975	24,953
10	общинска публична	5 828	14 554,274	1,986
11	изключителна държавна собственост	38	280,998	0,038
общо		137 226	732 578,206	100,00

- **Влияние на биологичното земеделие върху състоянието на почвата**

Биологичното земеделие се основава на цели, принципи и практики, чието предназначение е да се сведе до минимум човешкото въздействие върху околната среда и да се осигури функциониране на земеделската система по възможно най-естествения и близък до природата начин. Практиките, които се използват в биологичното земеделие, осигуряват производството на здравословна храна, като същевременно пазят, поддържат и увеличават качеството и нивото на природните ресурси.

Едни от най-типични практики на биологичното земеделие са:

- използване на метода "сеитбообращения на полските култури" като предпоставка за ефективното използване на наличните земеделски ресурси;
- стриктни ограничения върху използването на ПРЗ и изкуствени торове;
- абсолютна забрана за използването на генетично модифицирани организми;
- използване на ресурсите "на място", като например животински тор за обогатяване на почвата или фураж, произведен в самото стопанство;
- избор на растителни видове, устойчиви на заболявания и добре адаптирани към местните условия;

В биологичното земеделие, отстраняването на плевелите се извършва механично, защото използването на хербициди е абсолютно забранено. Това е добър начин да се поддържа биологичното разнообразие в почвата и на повърхността. В Регламент 834/2007/ЕО, (чл.12) са определени следните практики за поддържането на почвеното плодородие:

Биологичното растениевъдство използва практики за обработка и култивиране, които поддържат и увеличават съдържанието на органична материя в почвата, повишават почвеното биоразнообразие, подобряват структурата на почвата, предотвратяват прекомерното ѝ уплътняване и ерозията.

Естественото плодородие и биологичната активност на почвата се поддържа и увеличава чрез многогодишно сеитбообръщение, включващо използването на бобови и други култури за зелено торене, прилагане на оборски тор или друга органична материя, произхождащи от биологично стопанство. През последните години се увеличава положителната тенденция на развитие на биологичното земеделие.

10. Кратка обобщена оценка за състоянието на почвите на територията на РИОСВ - Велико Търново

През последните години все повече се налага тенденцията за намаляване на замърсяването на земите и почвите. Към 2014 година не са констатирани замърсявания на почвата в контролирания от РИОСВ - В. Търново регион.

С прилагането на Добрите земеделски практики от земеделските производители в региона, спазването на технологичните изисквания при употребата на пестициди и торове, както и пестеливото им използване в земеделието, отказът от опожаряване на стърнищата след прибиране на културите и свързаните с това плащания на площ от Фонд „Земеделие”, програмите за екологично земеделие и животновъдство, въведеният контрол за ограничаване на емисионното замърсяване по отношение на въздуха, водите и управлението на отпадъците, технологичното обновление в производствените процеси са дейности, които водят до намаляване на деградацията на земите и почвите.

Съществуващите процедури по промяна предназначението на земеделски земи с участието на експерт от РИОСВ са гаранция, че няма да се изземват плодородни земи за строителство и за неземеделски нужди.

С процедурите по ОВОС и ЕО се осъществява превантивната дейност по опазване на

почвите от замърсяване, както на действащи обекти, така и на инвестиционните проекти.

С проверките по компонент „Почви” на инсталациите с издадени комплексни разрешителни се осъществява контрол по чл.13, т. 10 от Закона за почвите и се следи за въздействието на най-големите производствени обекти върху почвите, отчитайки извършения собствен мониторинг на почвите и върху заложените мерки за реакция при евентуално възникване на аварийни замърсявания.

11. Мониторинг на почви

В регионална лаборатория (РЛ) – В. Търново към Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС) се извършва пробовземане, пробоподготовка и изпитване на почви включени в националната система за мониторинг на МОСВ, на територията на РИОСВ - В. Търново са обособени 23 бр. постоянни пунктове за почвен мониторинг. От всички 23 бр. пунктове са взети общо 36 бр. почвени проби, на които са извършени 576 бр. анализи по заложените показатели. Почви I-во ниво (широкомащабен-мрежа 16x16 км) и II-ро ниво (функционална подсистема „Контрол и опазване на почвите от киселяване”).

Лабораторията разполага с високочувствителна апаратура за определяне на тежки метали (атомно-абсорбционен спектрометър и мас-спектрометър с индуктивно свързана плазма). Извършват се изпитвания за съдържание на тежки метали и металоиди във всички компоненти на околната среда - води, почви, седименти, утайки и отпадъци.

На територията на район Габрово има 3 бр. пункта за мониторинг на почви от НСМОС, опорна мрежа 16 x 16 км.

Пунктовете са:

1. Пункт № 222 – с. Зелено дърво (Узана), N 42° 45,195' ; E 25° 14,885' - Планински ливадни черноземи; Пасище;

2. Пункт № 223 (с. Михайловци) – над гр. Габрово; N 42° 53,344' ; E 26° 16,864' - Сиви горски неерозирани; Ливада;

Описание: Землище Габрово, път Габрово-Севлиево. След Габрово се качваме на моста, посока юг към квартал. След първата отсечка в ляво поляната при вкопания насип. Пункта е на 150 м навътре в нивата на изток към Габрово и телев. кула и на около 300м от средното дърво от 4-те на юг.

3. Пункт № 224 – с. Буря - N 43° 01,780' ; E 25° 19,538' ; Сиви горски глеевидни; Царевица;

Описание: Намира се в източния край на селото по пътя към Дряново, веднага на север от края на Стопанския двор, на поляната по средата между бетонния ел. стълб и метал. стълб. Около 400м изоставена нива. Сиви горски глеевидни;

Всички пунктове се анализират периодично в съответствие с годишните програми за мониторинг, които се утвърждават с писмо на Изп. директор на ИАОС. За първите два пункта последния мониторингов анализ е през 2014г., а за пункт (с. Буря) последния анализ е през 2015г.

Извършени са изпитвания в регионална лаборатория (РЛ) -В. Търново на почви по следните характеристики: активна реакция рН/рН (H₂O), рН (CaCl₂), рН (KCl)/, специфична електропроводимост, обемна плътност, сухо вещество /влажносъдържание, общ въглерод, органичен въглерод, общ фосфор, общ азот по Келдал, вредна киселинност – алуминий (Al³⁺), водород (H⁺), калций (Ca²⁺), магнезий (Mg²⁺), манган (Mn²⁺),

наситеност на почвата с бази (V%), метали и органични замърсители. Извършените изпитвания са съобразно утвърдени международни стандарти и валидирани методи.

След анализ на резултатите е установено, че съдържанието на тежки метали в почвата е под максимално допустимите концентрации (МДК), определени с Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата.

Изпитванията на почвите се извършва по заложените в Наредба № 3/2008г. замърсители и характеристики. Няма установени замърсявания на почвите в община Габрово.

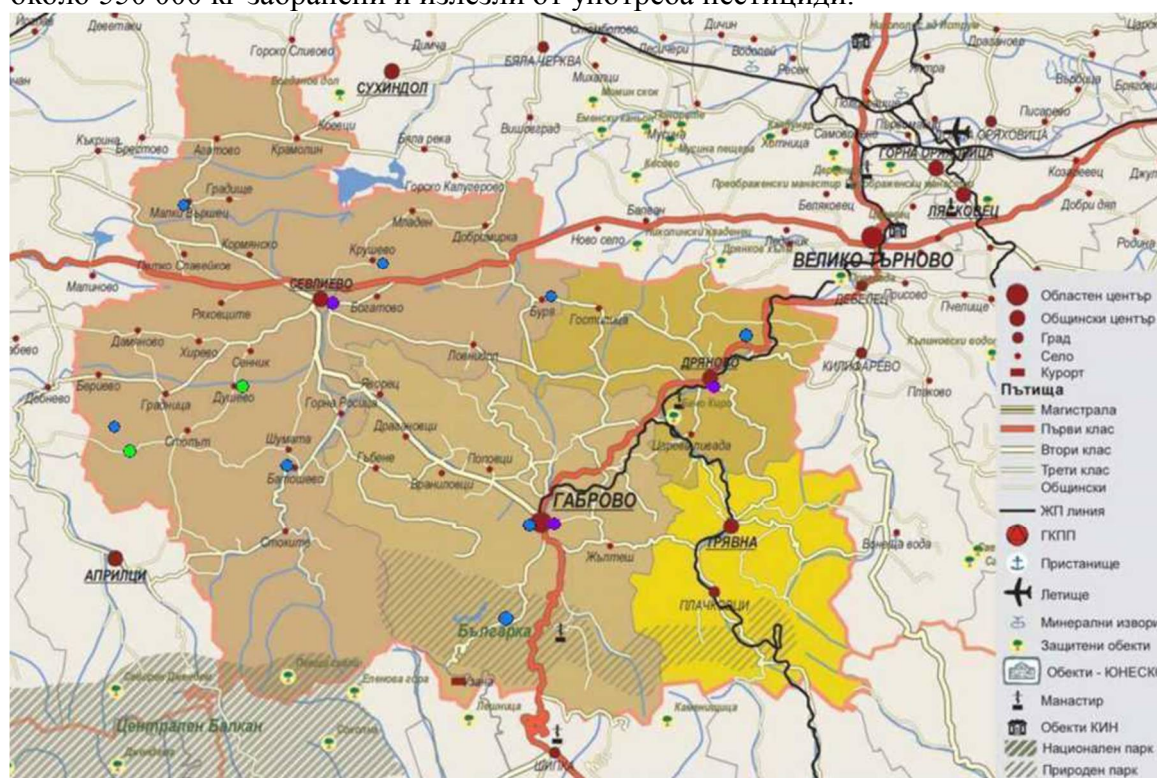
12. Складове за пестициди

Ежегодно РИОСВ- Велико Търново извършва инвентаризация на складовете за залежали и негодни за употреба препарати за растителна защита. Информацията се изпраща за обработка в ИАОС в края на всяка година.

- **Замърсяване на почвите с ПРЗ (пестициди)**

Високата химизация на българското земеделие през 70-те и 80-те години на миналия век довежда до оставането на стотици тонове залежали и негодни за употреба продукти за растителна защита (ПРЗ - пестициди). Тяхното съхранение в полуразрушени складове и стопански постройки на бившите ТКЗС и АПК създава постоянна заплаха от замърсяване на почвата и подземните води, от натравяне на хора и животни.

С финансовата помощ на МОСВ и МЗХ през последните години в общините на територията на РИОСВ - В. Търново са обособени 12 бр. складове - в 12 общини и 4 площадки с общо 46 бр. „Б-Б” кубове, където надеждно и екологосъобразно се съхраняват около 550 000 кг забранени и излезли от употреба пестициди.



Легенда:



- Складове и „Би-Би“ кубове със забранени и негодни за употреба пестициди



- Постоянни пунктове за мониторинг на почвите - I-во ниво, тежки метали



- Постоянни пунктове за мониторинг на почвите – киселяване

Специалисти от направление „Опазване на почвите” са извършили планови проверки на складовете и площадките през 2014г., на които се съхраняват забранени и негодни за употреба продукти за растителна защита (пестициди) в две области - В. Търново и Габрово.

На територията на община Габрово има обособена площадка за съхранение на забранени и негодни за употреба продукти за растителна защита (пестициди) в общински склад с.Рязковци, където се съхраняват в около 40 тона пестициди в метални варели.

При проверките си РИОСВ-В. Търново констатира, че всички складове на нейната територия са в добро състояние, не са констатирани течове от покривните конструкции на сградите; течове от бидони или нарушена цялост на опаковки на прахообразните пестициди.

- **Замърсяване на почвите с устойчиви органични замърсители (УОЗ)**

Последното пробонабиране и анализ на почвите е извършено през 2014г, както следва: Мониторинг почви - I-во ниво (16 устойчиви органични замърсители, РАН, 6 РСВ, 8 хлорорганични пестициди) - от 6 пункта: 6 бр. почвени проби (по 1 проба от пункт) с 31 бр. показатели на изпитване.

Резултатите от извършените анализи показват, че няма замърсяване на почвата с устойчиви органични замърсители (УОЗ).

13. Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци)

Замърсяване на почвата с оборска тор

През годините не е констатирано замърсяване на почвата с оборска тор. Контролирането на съществуващи животновъдни обекти, се осъществява от РИОСВ _ В. Търново, като се следи за прилагането на *Добри земеделски практики*, съгласно *Програма от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони, утвърдена със Заповеди № РД-267/01.04.2014 г. и №РД09-157/19.03.2014 г. на Министрите на околната среда и водите и земеделието и храните.*

РИОСВ - Велико Търново е съгласувала значителен брой проекти на животновъдни обекти за изграждане на торохранилища, финансирани от ДФ „Земеделие”. По този начин регистрираните животновъдни ферми ще изпълняват *Правилата за добра земеделска практика* за опазване на водите и почвите от замърсяване с нитрати от земеделски източници.

В община Габрово през 2015г е постъпило инвестиционно предложение за „Изграждане на ферма за червен калифорнийски червей” в с.Армените, като бенифициент по програмата са - млади земеделски производители.

14. Мерки за устойчиво управление на почвите

Опазването на почвите изисква комплексен подход и последователни действия. Уврежданията на почвите са в резултат на неустойчиви, вредни за околната среда, производствени практики във всички сектори на икономиката. За предотвратяване на тези процеси е необходима последователна политика, подходяща нормативна база и значителен финансов ресурс (стимулиращ/ поощряващ). Не малък фактор е влиянието на човешката дейност. От уменията и знанията на всеки един член на обществото, съществено зависи опазването и съхранението на почвите за следващите поколения.

Понастоящем липсват мерки за опазване на почвите. Това е основната причина поради която предприетите мерки за опазване на почвите са повече индиректни отколкото директно ориентирани и последователни, както се изисква от Закона за почвите. Действията са свързани предимно с превантивния контрол чрез процедурите за екологична оценка и оценка на въздействието върху околната среда по глава шеста на ЗООС, както и чрез издаваните комплексни разрешителни по чл. 117 на ЗООС. Контролната дейност, извършвана чрез РИОСВ и изпълнението на ежегодните програми за мониторинг на почвите позволяват да се следи състоянието на почвите.

Като страна членка по Конвенция за борба с опустиняването , през 2006- 2007 г. е разработена и през 2008 г. е одобрена **Национална програма за действие (НПД) за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването**, (актуализиран през 2014г. за програмен период 2014-2020 г.), в която се интегрират усилията на централната и местна администрация (общини), граждани, земеделски производители и оператори на производствени единици, наука и неправителствени организации, за провеждане на дългосрочна политика за опазване и устойчиво използване на почвите.

Очаква се в близките години чрез обединените усилия на национално и регионално ниво чрез разработване и изпълнение на Националната и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (чл. 24, ал. 1 и чл. 26 от Закона за почвите), да се дадат видими положителни резултати по отношение на запазване и подобряване на състоянието на почвите.

II. SWOT анализ

СИЛНИ СТРАНИ	ВЪЗМОЖНОСТИ
✓ на територията на община Габрово няма замърсени почви	✓ Ниско потребление на торове и препарати за растителна защита, което предотвратява замърсяване и вкисляване на почвите ✓ Добре развити процедури за предотвратяване замърсяване и деградация на почвите
СЛАБИ СТРАНИ	ЗАПЛАХИ

✓ Непредприети мерки за земите застрашени от ерозия ✓ Неефективно интегриране на дейностите за опазване на почвите в действащите програми и стратегии ✓ Непълно развита нормативна база за опазване и използване на почвите като природен ресурс	✓ Силен натиск, създаван или засилван от човешките дейности като : неподходящи селскостопански и горски практики, депониране на отпадъци ✓ Влошаването на почвите оказва силно въздействие върху други компоненти от околната среда, опазването на човешкото здраве и безопасността от храните.
--	--

III. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ПО ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ.

Цел на програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите е запазване на функциите на почвите, предотвратяване на опасностите за почвите, смекчаване на тяхното въздействие и възстановяване на замърсени почви.

IV. СРЕДСТВА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ.

Средства за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се осигуряват от собствениците на имоти чрез кандидатстване с проекти през институции и организации, чрез прилагане на инвестиционни мерки.

V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С КОНКРЕТНИ ИНСТИТУЦИОНАЛНИ, ОРГАНИЗАЦИОННИ И ИНВЕСТИЦИОННИ МЕРКИ, СРОКОВЕ, ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ, НЕОБХОДИМИ РЕСУРСИ И ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ.

№	Дейност	Задача	Отговорник	Срок	Източници на финансиране	Необходими средства в лв.	Ефект
	1	2	3	4	5	6	7

1.	Управление на защитените територии	Разработване на план за управление на парк „Българка“	Дирекция на природен парк „Българка“. В съответствие с отговорностите по Закона за защитените територии	2016г.-2020г.	ОП „Околна среда“	1 975 462,00	Предотвратяване на замърсяването и увреждането на защитените територии, които са обект на засилен туристически интерес
2.	Въвеждане на биоземеделие	Въвеждане на биоземеделие	Областна дирекция земеделие	2016-2020г.	Министерство на земеделието	Частни инвестиции	Производство на
3,	Контрол и недопускане на образуването на незаконни сметища от битови и строителни отпадъци.	Недопускане образуването на незаконни сметища от битови и строителни отпадъци.	Община Габрово, ОИ	2016-2020г.	Община Габрово, ОИ	*	Запазване на почвите незамърсени
4	Засаждане на дървесна растителност по стръмните склонове с цел предотвратяване протичането на ерозия.		парк „Българка“	2016-2020г.	парк „Българка“	проект и	предотвратяване протичането на ерозия.
5	Превенция от пожари	Недопускане опожаряване на стърнища и информиране на жителите на общината и на туристите да не палят огън на открито.	Община Габрово, ОИ	2016-2020г.	Община Габрово, ОИ,	*	Превенция от пожари
	Информационни кампании	Насърчаване на публично частни партньорства за прилагане на мерките за устойчиво	Община Габрово, Общинска служба „земеделие“	2016-2020	Частни инвестиции	*	Въвеждане на добри земеделски практики

		управление на земите.					
		Разработване и организиране на публични кампании за повишаване на информираността на обществеността във връзка с устойчиво управление на земите.	Община Габрово, Общинска служба „земяделие“	2016-2020	Община Габрово, Общинска служба „земяделие“	*	Въвеждане на добри земеделски практики

VI. СХЕМА ЗА ОРГАНИЗАЦИЯ, НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Експертите в дирекция „Инфраструктура е екология“ при Община Габрово изготвят годишен доклад за изпълнените дейности по заложените мерките в плана

VII. ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ПРИ НЕОБХОДИМОСТ ПРОМЯНА НА МЕРКИТЕ

Община Габрово ще извършва годишна оценка на резултатите и при необходимост ще актуализира мерките заложи в плана

Литература:

1. Министерството на околната среда и водите: “Деградационни процеси на почвите и възможни мерки за устойчиво управление на земите в България”- основен доклад
2. Лекционен материал от на доц. Д-р Петър Грибачев
3. Информация от ОБДХ –Габрово
4. Данни от Годишен доклад по околна среда на РИОСВ – В. Търново
5. Дани на РЛ към ИАОС – В. Търново
6. Изватка за почви от План за управление на ПП „Българка“
7. Справка от Държавен фонд земеделие - Габрово
8. Справка от Областна дирекция земеделие – Габрово
9. Справка за свлачищата в район Габрово от Министерство на регионалното развитие и благоустройството
10. МЗХ „Програма за развитие на селските райони.

